

CZU: 378.091:001.1

DOI: 10.36120/2587-3636.v42i4.110-117

STUDIUL NOȚIONAL AL INOVAȚIEI ȘI MODELUL MANAGERIAL AL TRANSFERULUI INOVAȚIONAL

Victoria COJOCARU, doctor habilitat, profesor universitar

<https://orcid.org/0000-0002-5443-2875>

Irina PASCU, doctorandă

<https://orcid.org/0009-0006-3605-1135>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Acest articol se axează, în temei, pe o analiză și interpretare a noțiunii de inovație din perspectiva valorificării acesteia prin dinamizarea managerială a unui proces inovațional. Este, de asemenea, configurat un model descriptiv, componentele căruia indică felul în care se prezintă un șir de constante epistemologice și metodologice în aria acelor idei care sunt de o valoare autentică în sprijinul modelului. Pe firul interpretării, analiza logică a noțiunii de inovație vine în sprijinul constatărilor care pun în valoare necesitatea formării unei competențe manageriale de transfer inovațional prin cercetare la nivelul studenților-masteranzi.

Cuvinte-cheie: inovații, transfer inovațional, management al transferului inovațional, competență managerială de transfer inovațional, cercetare.

NOTIONAL STUDY OF INNOVATION AND THE MANAGERIAL MODEL OF INNOVATION TRANSFER

Abstract. This article focuses, in essence, on an analysis and interpretation of the notion of innovation from the perspective of its valorization through the managerial dynamization of an innovation process. A descriptive model is also configured, the components of which indicate the way in which a series of epistemological and methodological constants are presented in the area of those ideas that are of authentic value in support of the model. In terms of interpretation, the logical analysis of the notion of innovation supports the findings that highlight the need to develop a managerial competence in innovation transfer through research at the level of master's students.

Keywords: innovate, innovation transfer, innovation transfer management, innovation transfer managerial competence, research

Notele definitorii ale noțiunii de inovație

Analiza logică a noțiunilor din domeniul inovației presupune identificarea notelor definitorii esențiale, deoarece o noțiune reflectă o clasă de obiecte prin conținutul său (însușiri) și sfera sa (totalitatea obiectelor caracterizate de aceste însușiri). Studiul unei noțiuni implică, în mod firesc, multiple probleme metodologice și științifice, întrucât prin intermediul noțiunilor gândirea pătrunde în esența realității, a relațiilor dintre oameni, societate și natură [5].

Noțiunea de *inovație* a apărut pentru prima dată în cercetările culturologilor în sec. al XIX-lea și însemna introducerea anumitor elemente ale unei culturi în alta. Această semnificație a ei s-a păstrat și până azi în etnografie [11]. În vocabularul modern al

afacerilor termenul „a inova” și derivatele sale – *inovare*, *inovație*, *inovator* sunt frecvent utilizate.

În limbajul actual se distinge între inovație, ca element de noutate, și inovare, ca proces de aplicare a acesteia, ambii termeni derivând din latinescul *novus* („nou”), care exprimă ideea de înnoire și schimbare, în timp ce în majoritatea limbilor occidentale este folosit un singur termen – *innovation*.

Din punct de vedere lingvistic, verbul *a inova* (din franceză - *innover*) înseamnă „a introduce modificări, a face înnoiri în ceva; a înnoi”, iar inovarea semnifică „acțiunea de a inova și rezultatul ei; înnoire, inovație”. Respectiv, inovația este un substantiv ce semnifică „noutate, schimbare, modificare; rezolvare a unei probleme” [1, p. 430].

Inovarea este văzută ca valorificarea schimbării prin utilizarea într-un mod nou a resurselor, proceselor și tehnologiilor existente, generând dezvoltare și diferențiere, idee susținută atât de Drucker, cât și de Schumpeter. În această perspectivă, inovația presupune apariția de produse, metode de producție, piețe, surse de materii prime și forme de organizare noi sau semnificativ îmbunătățite [3, 10].

Inovația este interpretată ca schimbare manifestată la nivel social, cultural, organizațional și tehnologic, dar și ca expresie a creativității și a capacităților umane de a genera noutate, fiind analizată atât ca proces, cât și ca rezultat concret. În această perspectivă, Drucker o vede ca modalitate de valorificare a schimbării în afaceri, iar alți autori o descriu prin surse, forme și dimensiuni variate, de la invenție și descoperire până la transformări organizaționale și sociale [Apud 6].

Demersul de trasare a unui cadru noțional pentru inovație duce la ideea că este cazul să fie făcută și o deosebire între *inovație* și *inovare*. Noțiunea *inovare* apare deseori în literatura de specialitate ca o „activitate orientată către generarea, asimilarea și valorificarea rezultatelor cercetării-dezvoltării în sfera economică și socială” sau ca „un nou produs, proces sau metodă de producție, o nouă piață sau sursă de aprovizionare, o nouă formă de afacere comercială sau organizație financiară” [8].

Inovarea reprezintă aplicarea practică a rezultatelor cercetării și dezvoltării, concretizată în schimbări care generează performanță și valoare nouă în diverse domenii. Ea este strâns legată de procesele creative, fiind parte a relației cercetare–dezvoltare–inovare, unde cunoașterea nouă este transformată în soluții și apoi implementată. Astfel, inovația poate viza idei, produse, servicii, procese, comportamente sau sisteme, având mereu ca esență introducerea și valorificarea noutății [3, 4, 11].

În manualul Frascati se face distincție clară între următoarele tipuri de *inovație*:

- *Inovația de produs* – un bun sau serviciu nou, îmbunătățit, cu diferențe considerabile față de un alt bun sau serviciu anterior, care a fost introdus pe piață pentru a spori calitatea vieții beneficiarilor.

- Introducerea unor metode noi sau semnificativ îmbunătățite de producție ori livrare, care cresc calitatea, eficiența sau reduc costurile, definește *inovația de proces* și vizează schimbări în tehnologii, echipamente sau software. În schimb, *inovația de produs* se referă la apariția unor bunuri sau servicii noi ori considerabil îmbunătățite, rezultate din utilizarea unor tehnologii și cunoștințe noi sau din combinarea creativă a celor existente [4].

Managementul transferului inovațional ca factor de modernizare în învățământ

Necesitatea orientării cadrelor didactice spre inovare și transfer inovațional rezultă astăzi din transformările profunde ale sistemului educațional, generate de schimbări socio-economice, concurență instituțională și cerința modernizării metodelor și tehnologiilor didactice. Totodată, profesorii nu mai sunt doar utilizatori ai unor inovații recomandate, ci selectează și dezvoltă critic propriile demersuri inovatoare, ceea ce impune managementului școlar rolul de a evalua, susține și crea condiții pentru implementarea eficientă a acestora.

Pe acest fundal, subliniind importanța ideilor expuse și pornind de la acestea, a fost elaborat *modelul managementului transferului inovațional (instituția școlară)*. De remarcat faptul că în acest model sunt prezente câteva elemente structurale fundamentale, cum ar fi: *inovația* și *semnele inovației* din *perspectivă logică*, *sfera inovației* și *relațiile inovaționale*, de asemenea din *perspectivă logică*. Încercând o privire de ansamblu asupra *semnelor inovației*, putem observa că acestea păstrează linia noului, elementul de noutate, configurat în: prefacere, rezultat al creației, elementul surpriză, gândire nouă, inițiativă, prosperitate, performanță, sustenabilitate. Din *șirul sferei inovației* se detașează coordonate multiple, grație raporturilor corect exprimate, în așa fel încât ansamblul să poată obține o arhitectură suplă, aici înscriindu-se sfera dezvoltării, schimbării, asigurării produselor, modernizării, cercetării, managementului, metodologică, strategică, organizatorică, antreprenorială și, de fapt, majoritatea domeniilor socio-economice și culturale. Oprindu-ne la *relațiile inovaționale*, putem menționa că acestea reprezintă un echilibru evident între raportul de echivalență și cele de subordonare, supraordonare, intersecție, contrarietate.

Pe măsură ce inovația „avansează”, aceasta generează, din *perspectivă acțională*, un *proces inovațional* ca *sistem neliniar deschis*, în care se manifestă câteva *structuri diacronice*: (a) *structura de activitate*: motive – scop – obiective – conținut – forme – metode – rezultate – diseminare; (b) *structura ciclului de viață*: apariția – maturitatea – saturația – rutinizarea – iradierea – criza – finalizarea; (c) *structura managerială*: planificarea – organizarea – gestiunea – controlul.

În contextul celor expuse mai sus și analizând critic noțiunii de *transfer inovațional*, am încercat să obținem o privire de ansamblu asupra acestuia din *perspectivă managerială*, prin implicarea *percepției* și a *indicatorilor de bază*: *percepția* ca invenție,

ca descoperire, ca imaginație, ca ingeniozitate, ca schimbare (culturală, socială, organizațională, tehnologică, ideatică); ca oportunitate, ca intuiție, ca o creație; ca produs, ca proces, ca marketing, ca organizare; ca durabilitate, ca supraviețuire, ca progres. *Indicatorii de bază*, ca rezultat al analizei, s-au configurat ca o completare la un demers constructiv ce își propune să contribuie la o relevanță noțională a fenomenului, aici înscriindu-se: subproces al inovării, cercetare teoretico-aplicativă; mișcare, transmitere de cunoaștere; elaborare, utilizare, rezultat, diseminare; fază completă a cercetării, oferirea de avantaj; conceptual, metodologic, tehnologic, de responsabilități.

Ca produs ale acestor relații, managementul transferului inovațional se reclamă din aceste structuri ca un instrument adecvat, capabil să dea rigoare demersului formativ. Datorită faptului că managementul susține și manifestă *activitatea sistemică*, el își arogă capacitatea de a interpreta fenomenul transferului inovațional în instituția școlară, în acest caz, prin *abordarea, aplicarea, supervizarea și fluidizarea sistemică*. Fiecare acțiune reclamă configurații practice care transgresează limitele unei definiții vizionare.

Așadar, principala rațiune epistemică a acestei modelizări pedagogice este diversitatea fenomenului cercetat, diversitate ce poate fi dedusă pe cale deductivă, prin aplicarea de metode formative susceptibile de a revela o ordine, un *sistem aplicativ* sub aparenta „neordine” a fenomenului de transfer inovațional. În felul acesta, modelul se ipostaziază într-o realitate educațională ca un model pedagogic rațional, urmărind mereu, oricare ar fi scopurile sale imediate, un act pedagogic necesar, avându-și sursele într-o analiză inductivă realistă. Decomplexificarea fenomenului de management al transferului inovațional conferă limpezime și precizie unei *metodologii a competenței manageriale de transfer inovațional (prin cercetare)*, care se reclamă dintr-o atitudine „sistemică”, reprezentând, în percepția dată, punctul principal în tentativa de a obiectiva un transfer inovațional.

În acest caz, este indicat să vorbim despre o conceptualizare practică, întrucât, în acest demers, este vorba de o practică structurantă sau, mai bine zis, de o abordare relațională, care depinde de raporturile stabilite între elementele componente: *calitățile integrale ale managerului, indicatorii competenței manageriale de transfer, criteriile de reușită a transferului inovațional, tehnologiile aplicate*. Cu alte cuvinte, specificul metodologiei este dedus din modelizarea conceptuală a obiectului cunoașterii epistemologice: managementul transferului inovațional în instituția școlară.

Din aceste considerente, constantele de care depinde coerența *modelului managementului transferului inovațional* sunt noncontradictorii, consistente, obiectivate la realitate pe cât este posibil. În esență, fiecare dintre aceste componente este corelativă cu celelalte, manifestând o anumită valoare axiomatică, capabile să repereze în mod riguros un demers formativ.

Aici trebuie să ținem seama de faptul că aceste considerații constituie, lucru deloc paradoxal, unele „promisiuni” pentru viitoare avantaje, căci acționând planificat, ele obțin unele garanții de succes.

Calitățile integrale ale managerului (*facultatea inovațională, posibilitatea inovațională, capacitatea inovațională, potențialul inovațional, disponibilitatea inovațională, convingerea inovațională, atitudinea inovațională*) reprezintă o convenție ce identifică un ansamblu de calități, care, integrate, reprezintă imaginea managerului axat pe transferul de inovații. Premisa de la care pornim este aceea că aceste calități nu se opun antinomic, ele fiind ipostaze legate dialectic prin funcția de integrare. Fiecare din ele găsește o cauțiune de ordin pedagogic, integrându-se într-o viziune ca totalitate coerentă, ce reperează transferul inovațional în instituția școlară; acestea reprezintă condițiile esențiale pentru realizare, dezvăluind direcția de evoluție și adoptând transferul ca necesitate.

Astfel, constantele structurale sunt puse sub sensul susținerii transformărilor, reformărilor, punând în evidență acele configurări care, incluse în acțiune, ar lăsa în urmă elementele tradiționale, de multe ori inefficiente în procesul educațional. Modul de abordare a problemelor este diferit atunci când în procesul inovațional apar elemente noi, ce marchează o anumită schimbare care cere o reprezentare mai adecvată a procesului managerial. În felul acesta, *indicatorii competenței manageriale de transfer inovațional* postulează un mecanism al schimbărilor, oferind o descriere concretă a felului cum trebuie să se producă această schimbare. În plus, aici trebuie să ținem seama de obiectivitatea cauzelor care generează schimbările respective.

Cercetarea științifică – bază a formării competenței manageriale de transfer inovațional

Prin abordare analitică, este relevantă formarea unei noi competențe cadrelor didactice, solicitată tot mai activ pe piața învățământului superior, *competența managerială de transfer inovațional* și, în special, formarea acesteia *prin cercetare*. Formarea acestei competențe poate asigura depășirea dogmatismului, rutinei, conservatorismului. Cercetarea științifică trebuie să constituie o componentă intrinsecă a practicilor profesionale ale fiecărui cadru didactic. Dacă cercetarea științifică este bine gândită și proiectată, atunci între demersurile de cercetare și cele de predare se stabilesc interinfluențe reciproce pozitive, ele se susțin, se modelează și se dezvoltă reciproc, integrându-se într-o unitate evolutivă și asigurând calitatea procesului formativ al subiecților. Relația dintre cercetare și transfer inovațional presupune dobândirea de noi cunoștințe și comunicarea, difuzarea, expansiunea, transferul acestora către alții în diferite forme. Dublul statut al cadrului didactic, cel de practician și de cercetător, este profitabil transferului inovațional pentru construirea de perspective adecvate, pentru

înțelegerea mai bună a proceselor educaționale, pentru aplicarea unor demersuri de învățare adecvate contextului, de un înalt nivel de calitate, pertinente și eficiente. Cercetarea angajează și articulează disponibilitățile cadrului didactic pentru cercetare, resursele sale intelectuale, întregul său potențial creativ prin cultivarea spiritului de inițiativă, spiritului investigației științifice și spiritului de inovare.

Pentru a contribui real la progresul economic și social, învățământul superior trebuie să își consolideze permanent capacitatea de generare și transfer al cunoașterii, inclusiv prin susținerea inovării. În acest context, cercetarea științifică devine o componentă structurală a unui sistem educațional performant, având un rol decisiv în evoluția și relevanța universităților.

Este cazul să menționăm aici că unele idei relevante în sensul formării studentului cercetător formulează autorii unei lucrări ce vizează integrarea științei și învățământului superior. Autorii afirmă că „universitatea este instituția care prezintă cea mai înaltă cultură dintr-un stat și îndeplinește următoarele roluri: îi învață pe studenți în plan istoric și sistematic datele științei; le arată metodele de cercetare, de creație, de lucru; îi învață să devină creatori de știință și de cultură” [9].

În opinia lor, concepția contemporană despre universitate se axează pe trei sensuri: *universitatea pentru studenți; universitatea pentru știință; universitatea pentru societate* [9, p. 22]. În primul caz, e valabilă ideea că universitatea trebuie să dea studenților „*știința de a fi*”. În cazul doi, preocuparea esențială a universității trebuie să fie cercetarea, pentru a spori tezaurul științei.

Valorificarea potențialului creativ al studenților și cultivarea interesului lor pentru cercetare reprezintă direcții esențiale ale educației universitare actuale. Premisa fundamentală este că fiecare student dispune de resurse interne pentru propria evoluție, iar dezvoltarea gândirii și a valorilor activează aceste resurse, favorizând progresul atât în planul cunoașterii, cât și al acțiunii [9, p. 91].

Gândirea științifică a studentului cercetător presupune faptul ca obiectul cunoașterii sale să fie delimitat clar și să fie supus observației riguroase a intelectului, obiectul fiind înlocuit de conceptele care-l desemnează, un efort intelectual în scopul realizării unei cunoașteri profunde a realității. Mentalitatea studentului cercetător este o privire de perspectivă sau o cuprindere orizontală prin care el privește lumea. Ca atitudine și ca reprezentare a lumii, aceasta este „capătul drumului” la care ajunge cunoașterea studentului rezultată din cercetarea științifică. Toate acestea îl schimbă, sfârșind prin a „produce” un alt tip de personalitate, diferită de cea anterioară.

„Activitatea de cercetare științifică a studentului este o interogație a sa la care încearcă să răspundă, este o „neliniște” a sa, iar rezultatele acesteia trebuie să fie demonstrate, verificate și probate ca valabile” [13]. În acest sens, autorii lucrării menționate vorbesc despre necesitatea formării unui set de *competențe studentului-*

cercetător: „competența unității cunoaștere-cercetare, competența de a da formă ideilor, competența prezumției, competența cercetării-acțiune, competența procesuală”. După cum putem constata, în șirul acestor competențe nu se include și *competența managerială de transfer inovațional* prin cercetare, care, în opinia noastră, este una esențială în raport cu misiunea actuală a universității și care constituie un obiectiv major al formării studentului-masterand.

Concluzii

1. Distincțiile abordate arată ce este noțiunea de inovație și ce putem spune despre inovație în raport cu transferul inovațional în învățământ. Pentru claritatea opiniei respective, este necesar să vorbim despre conținutul noțiunii de *inovație*, pe care îl constituie următoarele *semne sau note definitorii necesare și esențiale*: acțiunea de a inova, rezultatul inovării, rezultat al creației, prefacere, transformare, combinare a noi factori, factor al succesului, performanță etc. Aderând la definițiile expuse, deducem că inovația este *schimbarea care creează o nouă dimensiune a performanței*.
2. Inovația se manifestă în orientarea spre transfer inovațional și gândirea noastră își găsește o ordine în a constata germenii acestei manifestări. Transferul inovațional este susținut de reale schimbări soci-economice și culturale ce au generat modernizarea mai rapidă a procesului de învățământ, valorificând atitudinea inovațională a managerului și a cadrelor didactice. În acest context, apare necesitatea unui model care ar oferi un reper teoretico-explicativ de sprijin pentru acest proces și, anume, *modelul managementului transferului inovațional în instituția școlară*. Un loc aparte în structurarea modelului respectiv revine calităților integrale ale managerului.
3. Pătrunderea în specificitate face posibilă dezvăluirea unui câmp străbătut de ceea ce am numit supozitiv *competența managerială de transfer inovațional prin cercetare*, ca o componentă intrinsecă a practicii profesionale a cadrelor didactice. Cercetarea articulează disponibilitatea cadrelor didactice pentru investigație analitică, întregul lor potențial creativ. Activitatea de cercetare științifică este o interogație permanentă, găsirea răspunsurilor la care poate fi sugerată prin valorificarea competenței manageriale de transfer inovațional.

Bibliografie

1. Dicționarul explicativ al limbii române. București: Univers Enciclopedic Gold, 2016. 1376 p. ISBN: 978-606-704-161-3.
2. Dicționarul Merian – Webster online.

3. DRUCKER, P. Inovația și sistemul antreprenorial. București: Editura Enciclopedică, 1993.186 p.
4. FRASCATI Manual 2002. Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development. Disponibil online: https://www.oecd.org/en/publications/frascati-manual-2002_9789264199040-en.html
5. Noțiunea-formă logică fundamentală. Disponibil: <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/logica-juridica/notiunea-forma-logica-fundamentala/>.
6. KOTSEMI, M., ABROSKIN, A. Innovation concepts and typology – an evolutionary discussion. Series: science, technology and innovation, 2013, 49 p.
7. LAM, A. Organizational Innovation. *Working Paper*, No.1, 2004.
8. POPESCU, M. Managementul inovării. Universitatea Transilvaniei din Brașov, 2016. 169 p. ISBN 978-606-19-0759-5.
9. RUSNAG, GH., GUȚU, VL., CALLO, T. Integrarea științei și a învățământului superior. Concepții. Orientări. Strategii. Chișinău: CEP USM, 2007.164 p.
10. ROFFEEI, S. H., YUSOP, F. D. Determinants of Innovation Culture amongst Higher Education Students. *Tojet: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, January 2018, volume 17 issue 1, 14 p.
11. SCHUMPETER, J. Prophet of innovation. Schumpeter and creative distruction. Harvard Coleges,USA, 2007, 152 p.
12. СЛАСТЕНИН, В.А., ПОДЫМОВА, Л.С. Педагогика инновационная деятельность. М.: Магистр, 1997, 222 с.
13. ȘEVCIUC, M., TRIBOI, I. Metodologia cercetării și statistica aplicată în psihologie și pedagogie. Chișinău: USM, 2013. 86 p.

Receptionat / Received: 03.11.2025

Acceptat / Accepted: 28.12.2025

e-mail: cojocaruvictoria@yahoo.com